

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМ. В. ДАЛЯ
КАФЕДРА ПРАКТИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ ТА
СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

до практичних занять та самостійної роботи з дисципліни
«Система організації соціальних служб та соціальної допомоги»
для здобувачів освітнього ступеня «бакалавр»
за освітньою програмою
«Прикладна психологія та консультування»,
спеціальності С4 Психологія
усіх форм навчання
(Електронне видання)

ЗАТВЕРДЖЕНО
на засіданні кафедри практичної психології
та соціальної роботи
Протокол № 4 від 17 листопада 2025р

м. Київ 2025

УДК 364

Методичні рекомендації до практичних занять та самостійної роботи з дисципліни «Система організації соціальних служб та соціальної допомоги» для здобувачів освітнього ступеня «бакалавр» за освітньою програмою «ПРИКЛАДНА ПСИХОЛОГІЯ ТА КОНСУЛЬТУВАННЯ», спеціальності С4 «Психологія» усіх форм навчання (Електронне видання) / Уклад. старший викладач Бровендер О.О. – Київ: вид-во СНУ ім. В. Даля. 2025. 31 с.

У виданні містяться рекомендації щодо виконання практичних робіт та самостійної роботи з дисципліни «Система організації соціальних служб та соціальної допомоги». Наведено завдання до виконання практичних робіт та самостійного вивчення дисципліни, вимоги щодо їх виконання, тематику рефератів та контрольних робіт, тематика для самостійної роботи, список рекомендованої літератури та інформаційних джерел.

Для здобувачів вищої освіти за освітньою програмою «Прикладна психологія та консультування», спеціальності С4 «Психологія» усіх форм навчання.

Укладач:

ст.викл.Бровендер О.О.

Відповідальний за випуск:

Рецензент:

канд.психол.наук Білецький П.С.

ЗМІСТ

ВСТУП

1. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	9
2. ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ (СЕМІНАРСЬКИХ) ЗАНЯТЬ	10
3. ВИМОГИ ЩОДО НАПИСАННЯ РОБІТ	17
4. ТЕМАТИКА РЕФЕРАТИВНИХ ТА КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ	20
5. САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ	21
6. РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ СТУДЕНТИ. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ СТУДЕНТІВ	22
7. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА	27

ВСТУП

Метою вивчення дисципліни студенти зможуть познайомитися з принципами організації соціальних служб, історією та етапами створення системи державних та недержавних організацій, які надають соціальні послуги; головними засадами соціальної роботи та перспективами розвитку соціальних служб в Україні; моделями взаємодії та співпраці різноманітних соціальних служб та суб'єктів соціальної роботи на рівні громад.

Завдання дисципліни є засвоєння студентами навчального матеріалу в час, вільний від обов'язкових навчальних занять, без участі викладача; переорієнтація із лекційно-інформативної на індивідуально-диференційовану, особистісно-орієнтовану форму та на організацію самоосвіти студента; поглиблення, узагальнення та закріплення знань, які студенти отримують у процесі навчання, а також застосування цих знань на практиці.

Компетенції, що формуються після опанування дисципліни

Результати навчання (відповідно до Освітньо-професійної програми «Прикладна психологія та консультування», спеціальності С4 «Психологія» (бакалаврський рівень вищої освіти)).

Вивчення даного навчального курсу призначене для формування, удосконалення та розвитку у здобувача вищої освіти наступних компетентностей:

ЗК 1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 3. Навички використання інформаційних і комунікативних технологій.

ЗК 4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 5. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК 6. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК 7. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК 8. Навички міжособистісної взаємодії.

ЗК 9. Здатність працювати в команді.

ЗК 10. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як член суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК11. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК12. Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності.

Додаткові компетентності:

ЗК 13. Здатність до професійного розвитку, навчання протягом життя, самопрезентації та результатів своєї професійної діяльності, планувати та управляти власним робочим часом.

ЗК 14. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо, цінувати та поважати різноманітність та мультикультурність.

СК 1. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології.

СК 2. Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ.

СК 3. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків (зокрема, в контексті організації заходів раннього втручання).

СК 4. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел.

СК 5. Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій.

СК 6. Здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати

психологічне дослідження.

СК 7. Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації.

СК 8. Здатність організовувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову, в т.ч. особам, які отримали психологічні травми, зокрема внаслідок війни).

СК 9. Здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну роботу відповідно до запиту.

СК 10. Здатність дотримуватися норм професійної етики.

СК 11. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

Додаткові компетентності:

СК 12. Здатність вирішувати проблеми психологічного супроводу інклюзивної освіти.

СК13. Здатність розумітися на психічних процесах, що розгортаються в освітніх закладах, установах та організаціях соціальної сфери.

ПРН 1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.

ПРН 2. Розуміти закономірності та особливості розвитку й функціонування психічних явищ у контексті професійних завдань.

ПРН 3. Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. із використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань.

ПРН 4. Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень та аналізу літературних джерел.

ПРН 5. Обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги.

ПРН 6. Формулювати мету, завдання дослідження, володіти

навичками збору первинного матеріалу, вміння дотримуватися процедури дослідження.

ПРН 7. Рефлексувати та критично оцінювати достовірність одержаних результатів психологічного дослідження, формулювати аргументовані висновки.

ПРН 8. Презентувати результати власних досліджень усно / письмово для фахівців і нефахівців.

ПРН 9. Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання (зокрема, щодо організації раннього втручання).

ПРН 10. Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника.

ПРН 11. Складати та реалізовувати план консультативного процесу з урахуванням специфіки запиту та індивідуальних особливостей клієнта, забезпечувати ефективність власних дій (в т.ч. у роботі з особами, що отримали психологічні травми, зокрема внаслідок війни).

ПРН 12. Складати та реалізовувати програму психопрофілактичних та просвітницьких дій, заходів психологічної допомоги в формі лекцій, бесід, круглих столів, ігор, тренінгів тощо, відповідно до вимог замовника.

ПРН 13. Взаємодіяти, вступати в комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові особливості.

ПРН 14. Ефективно виконувати різні ролі в команді у процесі вирішення фахових завдань, у тому числі демонструвати лідерські якості.

ПРН 15. Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

ПРН 16. Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога.

ПРН 17. Демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку,

слідувати гуманістичним та демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності.

ПРН 18. Вживати ефективних заходів щодо збереження здоров'я (власного й оточення) та за потреби визначати зміст запиту до супервізії.

Додатковий ПРН

ПРН 19. Здійснювати аналіз соціально-психологічних процесів, що розгортаються в освітніх закладах, установах та організаціях соціальної сфери, та застосовувати техніки психологічного консультування і стратегії розвитку особистості.*

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

Знати: теорію та функцію соціального управління, принципи побудови та функціонування соціальної служби; основи законодавства щодо адміністрування та функціонування соціальних служб; принципи створення та побудови соціальних служб в Україні, напрямки їх роботи; структуру та менеджмент системи державних соціальних служб; особливості роботи недержавних соціальних служб та їх співпраця з іншими організаціями; системність підходу взаємодії різних соціальних служб та суб'єктів соціальної роботи на рівні громади; перспективи розвитку соціальних служб в Україні.

Вміти: використовувати знання законодавства з соціальної роботи, захисту прав та соціальних послуг під час визначення мети та завдань соціальних служб в Україні; аналізувати роль, функції та потенціал державних соціальних служб; порівнювати принципи, методичне та правове забезпечення роботи соціальних служб різних форм власності в Україні та інших країнах Європи; розрізняти завдання та функції системи державних соціальних служб у роботі з різними категоріями клієнтів; визначати критерії ефективності управління та роботи соціальної служби; вміти організувати та координувати роботу соціальної служби, управляти персоналом

1. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Державні та недержавні соціальні служби: їх роль та призначення у життєдіяльності людини та суспільства

Тема 2. Сучасний стан та перспективи розвитку системи державних і спеціалізованих служб в Україні

Тема 3. Спеціалізовані служби соціальної підтримки сім'ї

Тема 4. Система служб захисту та соціалізації дітей, які залишились без батьківського піклування

Тема 5. Місце і роль центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді в системі державних закладів соціальної роботи

Тема 6. Система соціальних служб по захисту та соціалізації дітей з функціональними обмеженнями

Тема 7. Заклади соціального спрямування з підтримки жінок, молоді та сімей, які перебувають у складних життєвих

Тема 8 Реабілітація дітей та молоді з функціональними обмеженнями в діяльності спеціалізованих формувань і закладах соціального спрямування

Тема 9. Система соціальних служб по роботі з людьми похилого віку

Тема 10. Соціальна підтримка та супровід дітей та молоді, які живуть із ВІЛ/СНІД, ін'єкційних споживачів наркотиків у діяльності спеціалізованих формувань

Тема 11. Спеціалізовані служби з профілактики правопорушень і злочинності

2. ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ (СЕМІНАРСЬКИХ) ЗАНЯТЬ

Практичне завдання 1

Тема 1. Державні та недержавні соціальні служби: їх роль та призначення у життєдіяльності людини та суспільства

План

- 1.1. Поняття «система», «соціальна служба», «система соціальних служб»
- 1.2. Система державних та недержавних соціальних служб
- 1.3. Поняття «місія»
- 1.4. Місія системи соціальних служб у державі.

Завдання:

Розкрити наступні питання

1. Поняття «система», «соціальна служба», «система соціальних служб».
2. Система державних та недержавних соціальних служб.
3. Поняття «місія». Місія системи соціальних служб у державі.

Практичне завдання 2

Тема 2. Сучасний стан та перспективи розвитку системи державних і спеціалізованих служб в Україні

План:

- 2.1. Загальна характеристика системи соціальних служб в Україні
- 2.2. Державне регулювання роботи соціальних служб в Україні
- 2.3. Спеціалізовані служби за кордоном: організаційні принципи, напрями роботи

Завдання:

Розкрити наступні питання:

1. Дати загальну характеристику діяльності державних і спеціалізованих соціальних служб.

2. Продемонструвати схему державних і спеціалізованих формуваль в Україні.
3. Перерахувати основні форми надання соціальних послуг соціальними службами.
4. Назвати основні методи оцінювання діяльності соціальних служб.
5. Охарактеризувати основні напрямки реалізації державної політики стосовно сім'ї, жінок, молоді та дітей в Україні та закордоном.

Практичне завдання 3

Тема 3. Спеціалізовані служби соціальної підтримки сім'ї

План

- 3.1. Основні напрями діяльності соціальних служб підтримки сім'ї
- 3.2. Організаційні принципи, функції та методи підтримки сім'ї соціальними службами
- 3.3. Роль соціальних служб в організації діяльності дитячих будинків сімейного типу та прийомних сімей

Завдання:

Розкрити наступні питання

1. Дати визначення поняття "сім'я".
2. Назвати основні завдання та форми соціального захисту сім'ї.
3. Визначити основні функції спеціалізованих служб соціальної підтримки сім'ї.
4. Назвати основні напрями роботи із сім'ями, які опинилися в складних життєвих ситуаціях.

Практичне завдання 4

Тема 4. Система служб захисту та соціалізації дітей, які залишились без

батьківського піклування.

План

- 4.1. Соціально-правовий захист дітей
- 4.2. Соціальна політика держави щодо дітей, які залишились без батьківського піклування
- 4.3. Причини виникнення сирітства.
- 4.4. Форми утримання дітей-сиріт та дітей позбавлених батьківського піклування.
- 4.5. Функції служби у справах дітей
- 4.6. Призначення соціального працівника в процесі соціалізації дітей

Завдання:

Розкрити наступні питання

1. Соціально-правовий захист дітей
2. Соціальна політика держави щодо дітей, які залишились без батьківського піклування
3. Причини виникнення сирітства
4. Форми утримання дітей-сиріт та дітей позбавлених батьківського піклування
5. Функції служби у справах дітей
6. Призначення соціального працівника в процесі соціалізації дітей.

Практичне завдання 5

Тема 5. Місце і роль центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді в системі державних закладів соціальної роботи.

План:

- 5.1. Передумови розвитку соціально-педагогічної діяльності соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді в Україні
- 5.2. Особливості організації діяльності соціальних служб та спеціалізованих формувань, які підпорядковані центрам для сім'ї, дітей та молоді

Завдання:

Розкрити наступні питання:

1. Поясніть сутність соціального обслуговування.
2. Визначте мету діяльності ЦСССДМ.
3. Перерахуйте найважливіші функції, які виконує ЦСССДМ.
4. Обґрунтуйте основні завдання, які поставлені перед Центром.

Практичне завдання 6.

Тема 6. Система соціальних служб по захисту та соціалізації дітей з функціональними обмеженнями

План:

6.1. Система соціальних служб по захисту та соціалізації дітей з функціональними обмеженнями

Завдання:

Розкрити наступні питання

1. Соціально-правовий захист дітей
2. Соціальна політика держави щодо дітей, які залишились без батьківського піклування
3. Причини виникнення сирітства.
4. Форми утримання дітей -сиріт та дітей позбавлених батьківського піклування

Практичне завдання 7

Тема 7. Заклади соціального спрямування з підтримки жінок, молоді та сімей, які перебувають у складних життєвих.

План

- 7.1. Роль і перспективи діяльності соціальних служб для жінок в Україні
- 7.2. Особливості організації діяльності центру матері та дитини
- 7.3. Специфіка діяльності соціального гуртожитку

Завдання

Розкрити наступні питання

1. У чому полягає роль і специфіка діяльності соціальних служб для жінок в Україні?

- 2.Визначити мету і завдання діяльності центру матері та дитини.
- 3.Охарактеризувати особливості діяльності ДБСТ і прийомних сімей.
- 4.Дати характеристику діяльності соціального гуртожитку.
- 5.Визначити мету й основні завдання центрів соціально- психологічної допомоги особам, які опинились у складних життєвих обставинах.
- 6.Охарактеризувати напрями діяльності центру планування сім'ї.
- 7.Визначити нормативно-правову базу діяльності закладів со- ціального спрямування з підтримки жінок, молоді та сімей, які пере- бувають у складних життєвих обставинах.

Практичне завдання 8

Тема 8 Реабілітація дітей та молоді з функціональними обмеженнями в діяльності спеціалізованих формувань і закладах соціального спрямування

План:

- 8.1.Сучасні аспекти соціальної роботи із дітьми та молоддю із функціональними обмеженнями
- 8.2.Завдання та функції спеціалізованих служб, діяльність яких спрямована на соціальну реабілітацію дітей та молоді з особливими потребами.

Завдання:

Розкрийте наступні питання

1. Обґрунтуйте сучасні аспекти соціальної роботи із дітьми та молоддю із функціональними обмеженнями.
2. Визначте завдання та функції спеціалізованих служб, діяльність яких спрямована на соціальну реабілітацію дітей та молоді з особливими потребами.
3. Проаналізуйте організаційні форми роботи волонтерів з дітьми та молоддю, яка має функціональні обмеження.
4. Охарактеризуйте нормативно-правове забезпечення регулювання діяльності спеціалізованих закладів соціального спрямування щодо роботи з дітьми та молоддю з функціональними обмеженнями

Практичне завдання 9

Тема 9. Система соціальних служб по роботі з людьми похилого віку.

План:

9.1. Система соціальних служб по роботі з людьми похилого віку.

Завдання:

Дайте відповідь на наступні питання:

1. Сформулюйте основні завдання центрів для ВІЛ-інфікованих дітей та молоді.
2. Які принципи функціонування системи надання позалікарня-ної допомоги ВІЛ-інфікованим?
3. Обґрунтуйте причини поширення наркоманії серед молоді в Україні.
4. Які особливості первинної, вторинної та третинної профілактики наркотичної залежності серед дітей та молоді?

Практичне завдання 10

Тема 10. Соціальна підтримка та супровід дітей та молоді, які живуть із ВІЛ/СНІД, ін'єкційних споживачів наркотиків у діяльності спеціалізованих формувань

План:

- 10.1. Організація діяльності спеціалізованих формувань з дітьми та молоддю, які живуть із ВІЛ/СНІД
- 10.2. Основні завдання спеціалізованих формувань по роботі з ін'єкційними споживачами наркотиків
- 10.3. Особливості профілактичної роботи з дітьми та молоддю, щодо попередження наркотичної залежності.

Завдання:

1. Що включає в себе підготовка до соціального консультування?
2. Перелічіть основні етапи консультування.

3. Окреслить етапи соціально-реабілітаційної роботи і визначте їх зміст.
4. Які особливості першого етапу соціального консультування?
5. Розкрийте суть другого етапу консультування.
6. Дайте характеристику третьому етапу консультування.
7. Розкрийте зміст процедур соціального консультування.
8. Як правильно треба завершати контакт з клієнтом?

Практичне завдання 11

Тема 11. Спеціалізовані служби з профілактики правопорушень і злочинності

План

11.1. Аналіз основних причин появи дітей, схильних до правопорушень, як запорука профілактики дитячої злочинності в діяльності спеціалізованих формувань.

11.2 Роль приймальників-розподільників і притулків для неповнолітніх у системі попередження злочинності дітей та підлітків

11.3. Організація та робота центрів соціальної адаптації неповнолітніх, які повертаються з місць позбавлення волі .

Завдання:

1. Обґрунтувати особливості діяльності спеціалізованих служб з профілактики правопорушень і злочинності.
2. Визначити основні завдання і напрями соціально-реабілітаційної та профілактичної роботи у спеціалізованих закладах.
3. Проаналізувати роботу центрів соціальної адаптації неповнолітніх, які повертаються з місць позбавлення волі.
4. Обґрунтувати практичну відповідність законодавчого та нормативного забезпечення соціальної адаптації неповнолітніх, які повертаються з місць позбавлення волі

4.ВИМОГИ ЩОДО НАПИСАННЯ РЕФЕРАТИВНИХ РОБІТ

Реферат (від лат. refero – доповідаю, повідомляю) – короткий виклад наукової проблеми, результатів наукового дослідження, що містяться в одному або декількох творах ідей тощо.

Реферат (контрольна робота) є науковою роботою, оскільки містить у собі елементи наукового дослідження. У зв'язку з цим до нього повинні пред'являтися вимоги з оформлення, як до наукової роботи.

Загальні вимоги до оформлення рефератів.

Загальний обсяг роботи – 15-25 сторінок друкованого тексту (з урахуванням титульного аркуша, змісту та списку літератури) на папері формату А4, на одній стороні аркуша. Роботу друкують на комп'ютері з одного боку аркуша білого паперу формату А4 (210x297 мм) з полуторним міжрядковим інтервалом.

Текст реферату необхідно друкувати, залишаючи поля: вгорі, внизу – 20 мм, з лівого боку – 20 мм, з правого боку – 20 мм. Абзац – 1,25.

Шрифт – Times New Roman, кегль – 14. Шрифт друку повинен бути чітким, чорного кольору, середньої жирності.

Нумерація сторінок ставиться у верхньому правому кутку. На титульному листі нумерація не ставиться, але враховується в загальній нумерації.

Метою реферативної роботи є набуття навичок роботи з літературою, узагальнення літературних джерел і практичного матеріалу за темою, здатності грамотно викладати питання теми, робити висновки.

Реферат (контрольна робота) повинен містити:

- титульний аркуш
- зміст
- вступ
- основну частину (розділи, частини)
- висновок

Титульний аркуш оформляється за зразком.

У тексті повинні композиційно виділятися структурні частини роботи, що відображають суть дослідження: вступ, основна частина і висновок, а також заголовки і підзаголовки.

На початку реферату повинен бути зміст, у якому вказуються номери сторінок за окремими розділами. У вступі слід відобразити місце розглянутого питання в науковій проблематиці, його теоретичне і прикладне значення. (Обґрунтувати вибір даної теми, коротко розповісти про те, чому саме вона зацікавила автора), які вчені працювали над цією проблемою, які їх погляди на неї. Основна частина повинна викладатися згідно з планом, чіткої послідовно, бажано своїми словами. У тексті повинні бути посилання на використану літературу. При дослівному відтворенні матеріалу кожна цитата повинна мати посилання на відповідну позицію у списку використаної літератури із зазначенням номерів сторінок, наприклад [12, с. 56]. Після кожного розглянутого питання плану короткий висновок.

ВСТУП. Ця коротка глава повинна містити кілька вступних абзаців, які безпосередньо вводять в тему реферату.

РОЗДІЛ 1. Основна наукова частина реферату. Тут в логічній послідовності викладається матеріал за темою реферату. Цю главу доцільно розбити на підпункти - 2.1., 2.2. (із зазначенням у змісті відповідних сторінок).

Усі виноски і підрядкові примітки розташовуються на тій же сторінці, до якої вони належать.

Оформлення цитат. Для підтвердження власних аргументів посиланням на авторитетне джерело або для критичного аналізу того чи іншого друкованого твору слід наводити цитати. Науковий етикет потребує точного відтворення цитованого тексту, бо найменше скорочення наведеного витягу може спотворити зміст, закладений автором. Використовувати цитати в тексті роботи доцільно тоді, коли є потреба порівняти погляди різних авторів з приводу одного й того ж питання. Текст, який цитується, береться в лапки і супроводжує посиланням на джерела. Посилання роблять і тоді, коли

думка автора переказується.

Оформлення перерахувань. Текст усіх елементів перерахування повинен бути граматично підпорядкований основній ввідній фразі, котра передує перерахуванню.

Основними видами ілюстративного матеріалу у реферативних повідомленнях є: креслення, схема, фотографія, діаграма, графік.

Кожна ілюстрація має відповідати тексту, а текст – ілюстрації.

Номер ілюстрації та відповідну назву розміщують під малюнком. За необхідності ілюстрації доповнюють пояснювальними даними (під малюнковий підпис).

У тому місці наукової роботи, де викладається тема, пов'язана із ілюстрацією, і де читачеві треба вказати на неї, розміщують посилання в вигляді виразу в круглих дужках, наприклад: (рис. 1.2)

Таблиці

Цифровий матеріал, як правило, повинен оформлюватися у вигляді таблиць. Кожна таблиця повинна мати назву, яку розміщують над таблицею та друкують симетрично до тексту. Назву і слово «Таблиця» починають з великої літери. Назву наводять жирним шрифтом.

Таблицю розміщують після першого згадування про неї в тексті так, щоб її можна було читати без повороту переплетеного блоку роботи або з поворотом за стрілкою годинника. Таблицю з великою кількістю рядків можна переносити на наступну сторінку.

При посиланні в тексті на таблиці слово –таблиця пишеться скорочено, наприклад: –... ці дані показано в табл. 1.2».

ВИСНОВКИ повинні містити коротке узагальнення розглянутого матеріалу, виділення найбільш достовірних і обґрунтованих положень і тверджень, а також найбільш проблемних, розроблених на рівні гіпотез, важливість розглянутої проблеми з точки зору практичного застосування, світогляду, етики тощо.

У цій частині автор підводить підсумок роботи, робить короткий аналізі

формулює висновки.

Вимоги до оформлення списку використаних джерел

Список використаних джерел – елемент бібліографічного апарату, котрий містить бібліографічні описи використаних джерел і розміщується після висновків.

Джерела, що використані для написання наукових робіт, слід розміщувати у списку в алфавітному порядку прізвищ авторів (якщо авторів декілька, то прізвищ перших), а також заголовків праць. До списку літератури включаються всі публікації вітчизняних і зарубіжних авторів, на які є посилання в роботі. Усі джерела вказуються тією мовою, якою вони видані. *Неприпустимим є переклад російських видань українською мовою.* Література іноземними мовами наводиться в кінці списку використаної літератури. Відомості про джерела, що включені до списку, подаються згідно з вимогами державного стандарту з обов'язковим наведенням назв праць.

Зразки оформлення бібліографічного опису у списку джерел ф.23.

Додатки

У кінці наукових робіт розміщуються додатки в порядку появи посилань у тексті. Крім таблиць, рисунків, графіків, сюди можуть бути включені анкети, тести, програми бесід з учнями, програми спостережень, питання до інтерв'ю зі студентами, педагогічними працівниками, методичні розробки тощо. Додаток повинен мати заголовок, який друкується у правому верхньому куті малими літерами (перша – велика) із зазначенням його номера, але без знака №, наприклад, Додаток А. Якщо до наукової роботи включено лише один додаток, то слово Додаток подається без номера.

5.ПЕРЕЛІК ТЕМ:

Тема 1. Система соціальних служб по роботі з клієнтами з обмеженими функціональними можливостями

Тема 2. Система соціальних служб по роботі з психічно хворимиклієнтами.

Тема 3. Система організації соціальних служб по роботі з літнімилюдьми

Тема 4. Система організації соціальних служб по роботі з жінками

Тема 5. Система організації соціальних служб по роботі з безробітними людьми

Тема 6. Система організації соціальних служб по роботі збезпритульними, алкоголіками, наркоманами

Тема 7. Система організації соціальних служб по роботі з хворими на ВІЛ/СНІД

Тема 8. Система соціальних служб по роботі з правопорушниками

Тема 9. Система організації соціальних служб по роботі з ВПО

6. САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ

Самостійна робота основним засобом засвоєння студентом навчального матеріалу в час, вільний від обов'язкових навчальних занять, без участі викладача. Критеріями оцінювання презентацій є вміння студента стисло визначати ключові позиції, які викладені автором у презентації та її відповідність змісту доповіді студента за матеріалами дослідження та оригінальність візуального представлення. Оцінювання презентації здійснюється за такими критеріями: самостійність та оригінальність дослідження, виконання поставлених автором завдань, здатність здійснювати узагальнення на основі опрацювання теоретичного матеріалу та відсутність помилок при оформленні цитування й посилань на джерела

ТЕМАТИКА ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ:

1. Мережа спеціалізованих формувань в соціальній сфері.
2. Етапи становлення спеціалізованих соціальних служб в Україні.
3. Спеціалізовані служби закордоном: організаційні принципи , напрями та методи роботи.
4. Сутність системи роботи спеціалізованих формувань з різними категоріями сімей.
5. Зміст та форми роботи закладів соціального спрямування.

6. Альтернативні форми сімейного виховання.
7. Відмінності у використанні форм та методів соціальних робіт консультативних пунктів у слідчих виправних колоніях.
8. Основний зміст та види послуг, які надають спеціалізовані служби, що працюють з людьми функціональними обмеженнями.
9. Соціальні послуги дітям та молоді, які надаються через мережу Центрів соціально-психологічної реабілітації молоді з функціональними обмеженнями.
10. Соціальні послуги дітям-інвалідам, які надаються через мережу Центрів ранньої соціально-психологічної реабілітації.
11. Становлення та розвиток спеціальних служб “Телефон-довіри” в Україні.
12. Основні напрями роботи спеціалізованих служб “Телефон довіри”
13. Основні напрями роботи спеціалізованих закладів соціального спрямування.
14. Особливості виховання та психологічної підтримки дітей, що живуть з ВІЛ.
15. Організація роботи спеціалізованих формувань (за вибором)
16. Комплексна програма соціальної реабілітації сім’ї, де виховується дитина з особливими потребами.
17. Спеціалізовані формування центрів соціальних служб для сім’ї, дітей та молоді.
18. Нормативно-правові акти, що регулюють функціонування спеціалізованих формувань центрів соціальної підтримки для сім’ї, дітей та молоді.
19. Аналіз діяльності спеціалізованих служб країн світу (за вибором) за основними напрямками діяльності.
20. Надання дітям та молоді післятестової консультаційної допомоги ВІЛ.
21. Соціальний супровід та патронаж дітей та молоді, що живуть з ВІЛ/СНІД1.
22. Мережа спеціалізованих формувань в соціальній сфері.

7. РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ СТУДЕНТИ. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ СТУДЕНТІВ

Оцінювання здобутих знань і навичок студентів з дисципліни

відповідно до навчальної програми здійснюється в три етапи:

1. *поточний контроль*: за результатами участі студентів у роботі на семінарських та практичних заняттях (вхідний контроль знань (усний), поточний контроль знань (усний/письмовий), доповіді з мультимедійними презентаціями, самооцінка студентом рівня знань);

2. *підсумковий контроль*: іспит.

Загальна оцінка знань студентів з дисципліни пропорційно враховує результати поточного та підсумкового контролів і формується за сто баловою системою оцінювання та з використанням ECTS.

Шкала оцінювання здобувачів

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

"А" (90 – 100) ставиться у разі, якщо студент:

- засвоїв теоретичний зміст дисципліни;
- систематично готувався до занять згідно з програмою та робочою програмою дисципліни, при цьому опрацював не тільки матеріали лекцій, але й джерела основної літератури і необхідні нормативні та інструктивні матеріали, окремі джерела додаткової літератури;
- брав активну участь у роботі на практичних та лекційних заняттях;
- оволодів відповідними практичними навичками та вміннями, набув здатність використовувати їх;
- аргументовано і логічно формулював висновки та робив узагальнення за питанням/темою, глибоко і всебічно розкривав зміст питань, які обговорювалися;
- вільно оперував термінами та поняттями, викладав матеріал літературною мовою;
- виявив творчі здібності та вміння виконувати індивідуальні та колективні завдання, самостійно здобувати знання, знаходити відповідні джерела інформації;
- своєчасно та якісно виконав усі, передбачені програмою дисципліни завдання, брав участь у наукових заходах (олімпіадах, студентських наукових конференціях, науково-дослідній роботі кафедри), має опубліковані тези/статті),
але допускав при усних або письмових відповідях, тестуванні окремі неточності.

«В» (82-89) ставиться у разі, якщо студент:

- засвоїв теоретичний зміст дисципліни в повному обсязі та оволодів практичними навичками та вміннями;
- систематично готувався до занять згідно з програмою та робочою програмою дисципліни, з використанням джерел основної літератури та нормативних та інструктивних матеріалів;
- творчо підходив до вирішення завдань, вільно розв'язував їх;
- доказово розкривав основні положення теми;

- повно, чітко та логічно відповідав на поставлені питання, показав розуміння сутності теорій, понять, предметів, явищ тощо;

- викладав матеріал літературною мовою, оперував термінами та поняттями;

- виявив здатність практично оцінювати окремі факти/явища/процеси;

- виконав усі передбачені програмою дисципліни завдання, у т.ч. модульного контролю та з самостійного опрацювання,

але недостатньо використовував додаткову літературу; при усних відповідях не досить повно й аргументовано викладав матеріал; виявив недостатню активність на практичних заняттях, під час письмового тестування допускав окремі помилки.

«С» (75 – 81) ставиться у разі, якщо студент:

- засвоїв теоретичний зміст дисципліни в повному обсязі;
- оволодів практичними навичками й вміннями;
- зіставляв, узагальнював, систематизував інформацію;
- давав повну, розгорнуту та аргументовану відповідь на поставлені питання;

- доказово розкривав основні положення теми та зміст питань, що обговорювались;

- формулював висновки з окремих питань;

- виконав завдання, передбачені програмою дисципліни, у т.ч. індивідуальне завдання, завдання модульного контролю та з самостійного опрацювання,

але допускав окремі помилки при тестуванні; виявив деякі недоліки при усних відповідях; не виявив належної активності при обговоренні питань, старанності при виконанні завдань для самостійної роботи; недостатньо використовував додаткову літературу; виконав індивідуальне завдання, не дотримуючись вимог до оформлення, не виявив до нього

творчий підхід.

«Д» (69-74) ставиться у разі, якщо студент:

- засвоїв значну частину теоретичного матеріалу;
- виявив знання і розуміння основних теоретичних положень дисципліни;
- аналізував певні процеси/явища/показники;
- відповідав на питання, які обговорювалися на занятті;
- формулював висновки з окремих питань;
- виконав завдання модульного контролю, індивідуальне завдання,

але допускав окремі помилки при усних відповідях, тестуванні; не виявив належної активності при обговоренні усних питань, старанності при виконанні завдань для самостійної роботи, недостатньо використовував додаткову літературу; виконав не всі завдання для самостійної роботи; виконав індивідуальне завдання, не дотримуючись вимог до оформлення.

«Е» (60-68) ставиться у разі, якщо студент:

- засвоїв основні теоретичні положення дисципліни;
- на значну частину матеріалу давав репродуктивні відповіді;
- виконав окремі завдання модульного контролю та індивідуальне

завдання,

але допускав значну кількість суттєвих помилок при усних та письмових відповідях, тестуванні; не розумів сутності питань; не виявив належної активності на заняттях, старанності при виконанні завдань для самостійної роботи; недостатньо використовував основну та додаткову літературу; не брав участь у виконанні колективних завдань.

«F» (35-59) ставиться у разі, якщо студент:

- фрагментарно оволодів теоретичними питаннями, що становить незначну частину навчального матеріалу;
- поверхнево розкривав зміст питань, які розглядалися;
- не проявляв активності при їх обговоренні;
- допускав суттєві помилки при усних та письмових відповідях;

- поверхнево ознайомився з рекомендованою літературою;
- виконав індивідуальне завдання та завдання для самостійної роботи, не дотримуючись вимог до оформлення;
- не виконав завдання модульного контролю.

«FX» (0-34) ставиться у разі, якщо студент:

- оволодів матеріалом на рівні елементарного розпізнання тавідтворення окремих фактів/предметів/явищ тощо;
 - поверхнево розкривав зміст питань, які розглядалися, не виявив активності при їх обговоренні;
 - допускав суттєві помилки при усних та письмових відповідях,
- тестуванні; поверхнево ознайомився з рекомендованою літературою;
 - не виконав завдання для самостійної роботи та індивідуальне завдання;
 - не брав участь у виконанні колективних завдань;
 - не виконав завдання модульного контролю.

Усі виконані студентом протягом поточного і підсумкового контролів завдання оцінюються за спеціально розробленою шкалою у межах сто балової системи.

7. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Бровендер О. О., Блискун О. О., Завацька Н.Є. Завацький В. Ю. Тоба М. В. Дятченко Д. О. /Соціально-психологічні особливості групової норми в контексті проблеми безпечної поведінки та нормативного впливу у групі/О. О.Бровендер, О. О.Блискун, Н.Є. Завацька, В. Ю. Завацький, М. В. Тоба, Д. О.Дятченко - Теоретичні і прикладні проблеми психології та соціальної роботи. Збірник наук. праць СНУ ім. В. Даля. - Київ: Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2023 № 2(61). С. 213-220.

DOI: <https://doi.org/10.33216/2219-2654-2023-61-2-213-220> Категорія Б

Внесено до наукометричної бази Index Copernicus

2. Бровендер О.О. Завацька Н.Є., Пілецька Л.С. Сафонова С.О., Каширіна Є.В. / Соціально-психологічні засади життєстійкості та самореалізації молоді в професіях соціономічного типу/ О.О Бровендер, Н.Є Завацька., Л.С Пілецька. С.О. Сафонова, Є.В. Каширіна - Теоретичні і прикладні проблеми психології та соціальної роботи. Збірник наук. праць СНУ ім. В. Даля. . - Київ: Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2022-№ 2(58). С. 5-17. Категорія Б

Внесено до наукометричної бази Index Copernicus

3. Бровендер О.О. Peculiarities of the functioning of funds and grant programs: trends in fundraising activities \ Organization of Project Activities in Educational Establishments: European Experience: a collection of scientific works of Jagiellonian University in Kraków. - Jagiellonian University, Kraków, Poland 2024 Vol.1. P. 6-14.

Стаття зарубіжна

4. Бровендер О. О., Завацька Н.Є., Блискун О. О., Савчук О. А. Шелест О. В. /Соціально-психологічні основи процесу реінтеграції військовослужбовців в умовах трансформаційного соціуму/ О.О. Бровендер, Н.Є. Завацька , О.О. Блискун , О.А. Савчук ,О.В. Шелест - Теоретичні і прикладні проблеми психології та соціальної роботи : зб. наук. праць Східноукраїнського національного університету ім. В. Даля. – Сєверодонецьк : Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2021. – № 3 (56). Т.2. – С. 394-403. Категорія Б Внесено до наукометричної бази Index Copernicus

5. Бровендер О. О., Завацька Н. Є., Каширіна Є. В., Побокіна Г. М., Федорова О. В./ Соціально-психологічний аналіз професійних деформацій у соціальних працівників та шляхи їх попередження/ О. О.Бровендер, Н. Є. Завацька., Є. В.Каширіна, Г. М. Побокіна, О. В Федорова - Теоретичні і прикладні проблеми психології та соціальної роботи. Збірник наук. праць СНУ ім. В. Даля. -Київ: Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2022.-№ 1(57). Т.1. С. 172-180. Категорія Б Внесено до наукометричної бази Index Copernicus

6. Горшина Н. Природа та особливості реалізації інтегрованих соціальних

послуг в Україні. Соціальна робота і освіта. 2019. No 4. С 84-103

7. Замашкіна О.Д. Основи соціальної реабілітації: навчально-методичні рекомендації. ІДГУІзмаїл, 2019. – 193 с
8. Камбур А.В. Система соціальних служб в Україні: навч. посібник практикум / упорядник А.В.Камбур. – Чернівці: Чернівецький ун-т, 2021. – 73 с
9. Система соціальних служб в Україні: навч. посібник / упорядник А.В.Камбур. – Чернівці: Чернівецький ун-т, 2024. – 160 с.
10. Матрос О.О. Система соціального захисту в Україні : навч. посіб. / МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини ; уклад. О. О. Матрос. – Умань : Візаві, 2021. – 175 с.
11. Професійна реадаптація безробітних: соціально-психологічний вимір : монографія / Н.Є. Завацька, К.Б. Аксенченко, І.Є. Жигаренко, Є.В. Каширіна, О.В. Ковальова, Г.М. Побокіна / Під наук. ред. Н.Є. Завацької. – Сєверодонецьк : Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2018. – 277 с.

Навчальне видання

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

до практичних занять та самостійної роботи з дисципліни
«Система організації соціальних служб та соціальної допомоги»
для здобувачів освітнього ступеня «бакалавр»
за освітньою програмою
«Прикладна психологія та консультування» ,
спеціальності С4 Психологія
усіх форм навчання
(Електронне видання)

Укладач:

Олена Олександрівна Бровендер

Оригінал-макет О.О. Бровендер

Підписано до друку __. __. 202__.
Формат 60x84 1/16. Папір типогр. Гарнітура Times.
Друк офсетний. Умов. друк. арк. ____. Обл.-вид. арк. ____.
Тираж __ екз. Вид. № ____. Замов. № _____. Ціна договірна.
Видавництво Східноукраїнського національного університету
імені Володимира Даля

Свідоцтво про реєстрацію: серія ДК № 1620 від 18.12.03 р.
Адреса університета: вул. Іоанна Павла II, 17

м. Київ, 01042, Україна e-mail: vidavnictvosnu.ua@gmail.com

